

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2006
5. volební období

6.

USNESENÍ

výboru pro evropské záležitosti
z 2. schůze konané dne 27. září 2006

k Návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2201/2003 ohledně příslušnosti a pravidel o právních předpisech použitelných v manželských věcech /kód dokumentu 11818/06, KOM(2006) 399 v konečném znění/

Výbor pro evropské záležitosti po vyslechnutí informace náměstka ministra spravedlnosti JUDr. Romana Poláška, po vyslechnutí zpravodajské zprávy posl. Anny Čurdové a po rozpravě

s c h v a l u j e stanovisko, které je přílohou tohoto usnesení.

Josef Šenfeld v. r.
ověřovatel výboru

Anna Čurdová v. r.
zpravodajka výboru

Ondřej Liška v. r.
předseda výboru

DOKUMENT 11818/06

NÁVRH NAŘÍZENÍ

Návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2201/2003 ohledně příslušnosti a pravidel o právních předpisech použitelných v manželských věcech

**KOM(2006) 399 v konečném znění, kód Rady 11818/06
Interinstitucionální spis 2006/0135/CNS**

- **Právní základ:**
Čl. 61 písm. c) a čl. 67 odst. 1 Smlouvy ES
- **Datum zaslání Radě EU:**
17. 7. 2006
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
25. 7. 2006
- **Procedura:**
Konzultace
- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 Jednacího řádu):**
Doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 7. 8. 2006 prostřednictvím systému ISAP.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**
Je v rozporu s principem subsidiarity.

- **Obecné souvislosti:**

Vytvoření prostoru spravedlnosti, bezpečnosti a svobody, kde je zaručen volný pohyb osob, je spolu s vytvořením vnitřního trhu, charakterizovaného zrušením překážek volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými státy, hlavním cílem EU. Během postupného vytváření takového prostoru přijalo Společenství řadu opatření týkajících se soudní spolupráce v občanských věcech, žádná pravidla na komunitární úrovni ale neupravují výběr rozhodného práva v manželských věcech. Volný pohyb osob přitom vede ke vzrůstajícímu počtu „mezinárodních párů“ (tj. manželů, kteří mají rozdílnou státní příslušnost, manželů, kteří žijí v různých členských státech, manželů žijících v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky apod.).

Ke zvážení možnosti vytvoření právního nástroje upravujícího rozvodové záležitosti vyzvala Evropská rada Evropskou komisi ve Vídni již v prosinci roku 1998¹. V listopadu 2004 v Haagu vyzvala Evropská rada Komisi k předložení Zelené knihy o kolizních normách

¹ Vídeňský akční plán přijatý Evropskou radou dne 3. prosince 1998, Úř. věst. C 19, 23.1.1999, s. 1

v rozvodových záležitostech². Komise **Zelenou knihu o rozhodném právu a příslušnosti soudů v rozvodových záležitostech**³ předložila 14. 3. 2005. Po vyhodnocení připomínek, které k Zelené knize vnesly členské státy a další zainteresované subjekty během veřejné konzultace, publikovala Komise předložený **Návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2201/2003 ohledně příslušnosti a pravidel o právních předpisech použitelných v manželských věcech** (dále jen „návrh“).

- **Cíl návrhu:**

V současné době neexistuje žádný komunitární nástroj upravující kolizní normy pro určení rozhodného práva ve věcech manželských. Ani **nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem**, ani **nařízení Brusel II bis**⁴, které je nahradilo s účinností od 1. 3. 2005, neobsahuje pravidla o rozhodném právu. Současné znění nařízení Brusel II bis zahrnuje pouze alternativní výčet kritérií relevantních pro určení soudní příslušnosti. Jakmile je řízení zahájeno před soudem členského státu, určí soud rozhodné právo na základě svých vnitrostátních kolizních norem.

Evropská komise zastává názor, že předkládaný návrh povede k dosažení následujících cílů:

- posílení právní jistoty a předvídatelnosti práva (harmonizace, resp. unifikace kolizních norem, omezená volba rozhodného práva);
- zvýšení flexibility zavedením částečné autonomie stran (limitovaná volba soudní příslušnosti a rozhodného práva);
- zajištění přístupu k soudu (nová úprava „zbytkové příslušnosti“ pro páry, které nemají obvyklé bydliště na území členského státu EU);
- zamezení nebezpečí tzv. „nepřiměřeného spěchu“ (zavedením jednotných kolizních norem).

- **Obsah:**

Obsah návrhu nařízení lze rozdělit do dvou částí. První část se týká mezinárodní příslušnosti, druhá unifikuje kolizní normy. Zatímco první část pouze mění a doplňuje již existující pravidla, část druhá zavádí pravidla nová.

V první části předkládaného nařízení Komise navrhuje upravit stávající pravidla nařízení Brusel II bis o mezinárodní příslušnosti. Manželům je mimo jiné umožněno, aby si v řízení o rozvodu či rozluce společnou dohodou zvolili jurisdikci soudů určitého státu. Na základě společné dohody si budou moci zvolit jurisdikci členského státu, jehož je jeden z nich státním příslušníkem, a to i v případě, že žijí v nečlenském státě. Současně dochází ke zrušení ustanovení upravující výlučnou příslušnost, protože v praxi se ukázalo být nadbytečné. Nejasnosti byly spojeny i s ustanovením týkajícím se tzv. zbytkové příslušnosti, tj. určování mezinárodní příslušnosti v situacích, kdy manželé nemají obvyklé bydliště na území členského státu a nemají ani stejnou státní příslušnost.

Druhá část obsahuje nová pravidla unifikující kolizní normy pro výběr rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky manželství. Manželům je umožněno, aby se na rozhodném právu – tj. na právu, jímž se bude řídit jejich rozvod či rozluka, mohli dohodnout. Jejich výběr je však omezen na právní řády států, k nimž mají manželé úzkou

² Haagský program: posilování svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii, přijatý Evropskou radou ve dnech 4. – 5. listopadu 2004

³ KOM(2005) 82 v konečném znění

⁴ tj. Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti, kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 1347/2000, Úř. věst. L 338 ze dne 23.12.2003.

vazbu. Manželé si mohou vybrat, zda se jejich rozvod bude řídit právním řádem státu, (a) kde měli poslední společné bydliště, pokud tam jeden z manželů stále ještě bydlí, nebo (b) jehož státním příslušníkem je jeden z manželů, nebo (c) kde spolu trvale bydleli po dobu alespoň pěti let, či (d) kde podávají žádost o rozvod (tj. stát fora).

Nezvolí-li si manželé rozhodné právo, bude příslušný soud rozhodovat podle právního řádu státu obvyklého společného bydliště manželů. Pokud to není možné, použije právo státu, kde měli manželé poslední společné obvyklé bydliště, pokud tam jeden z manželů ještě stále trvale bydlí, či právo státu společné státní příslušnosti obou manželů nebo právo státu fora. Zároveň je zde upravena i tzv. výhrada veřejného pořádku, podle níž může soud odmítnout uplatnění některých ustanovení právního řádu určeného na základě kolizního kritéria, pokud by to bylo ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem státu jednajícího soudu.

Účinnost nařízení je navrhována od 1. března 2008.

- **Odůvodněné stanovisko:**

1. **K právnímu základu:** Návrh nařízení je vydáván na základě čl. 61 písm. c) a čl. 67 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství⁵.

Podle čl. 61 písm. c) se pravomoc k přijetí opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech podle čl. 65 Smlouvy ES deleguje na Společenství. Opatření vycházející z čl. 65 SES musí splňovat tři obecná kritéria:

- a) musí jít o opatření v civilních – tj. občanských a obchodních věcech,
- b) právní vztah musí obsahovat mezinárodní prvek a zároveň
- c) musí jít o opatření nezbytná pro náležitě fungování vnitřního trhu.

Je otázkou, nakolik opatření v oblasti rodinného práva splňují uvedené třetí kritérium – tzn. proč je unifikace kolizních norem v rozvodových záležitostech nezbytná pro náležitě fungování vnitřního trhu.

2. **K ustanovením měnicím pravidla nařízení Brusel II bis o určení mezinárodní příslušnosti:** Je zřejmé, že aplikace stávajících pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti upravená v nařízení Brusel II bis činí v praxi potíže, které je nutno odstranit. Je však poněkud zarážející, že tato problematická pravidla byla beze změn převzata z předchozího nařízení Brusel II, které platilo pouhé čtyři roky. Naskytá se tak otázka, jak je možné, že tato pravidla během oněch čtyř let platnosti, resp. použitelnosti původního nařízení Brusel II nepůsobila problémy, pro které by bylo nutno je při transformaci nařízení měnit, když nyní, po necelých dvou letech používání nařízení Brusel II bis, je navrhována jejich změna.

3. **K ustanovením unifikujícím kolizní normy pro výběr rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky manželství:** Vzhledem k tomu, že úprava kolizních norem v řadě členských států velmi úzce navazuje na jejich hmotněprávní úpravu rozvodu a rozluky, která je výrazem rodinné politiky členských států reflektující specifické kulturní, náboženské a ideologické tradice jednotlivých členských států, měl by být zásah Komise do této oblasti velmi pečlivě odůvodněn a ospravedlněn svou nezbytností. Pochybnosti o potřebnosti a nezbytnosti komunitární úpravy však ani důvodová zpráva k návrhu, ani hodnocení dopadů neodstraňuje.

Neochota členských států ustoupit v této oblasti od své národní kolizní úpravy se podepsala na osudu několika mezinárodních úmluv. Právě forma mezinárodní smlouvy vypracované Haagskou konferencí mezinárodní práva soukromého je však zřejmě v oblasti mezinárodního práva rodinného formou nevhodnější. Nařízení je sice bezpochyby – vzhledem ke svému přímému účinku a bezprostřední aplikovatelnosti –

---

⁵ dále jen SES

nástrojem účinnějším, nicméně přistoupíme-li k unifikaci kolizních norem týkajících se rozvodů, nelze ji omezovat jen na okruh členských států EU. Nejedná se jen o problém EU, ale o problém mezinárodní. **Přijímání nařízení se navíc neúčastní Dánsko**, což vyvrací argument o unifikaci kolizních norem v oblasti rozvodu v celé EU.

4. **K principu subsidiarity:** Předkládaný návrh nařízení upravuje problematiku tzv. přeshraničních vztahů, jejichž regulace právem ES je většinou v souladu s principem subsidiarity, neboť jejich cílů lze vždy lépe dosáhnout na úrovni Společenství. V tomto případě je však princip subsidiarity zřejmě porušen, neboť dosavadní úprava na úrovni členských států je uspokojivá. Navrhované nařízení se nevyznačuje „přidanou hodnotou“, která by odůvodňovala zásah do úpravy rodinného práva členských států. Snahy Komise o unifikaci kolizních norem, kterou nesprávně označuje jako harmonizaci, vnímáme jako krok směřující k harmonizaci rodinného práva členských států, neboť úplného „posílení právní jistoty a předvídatelnosti“, které je hlavním důvodem předložení návrhu nařízení, lze dosáhnout jen harmonizací právních úprav členských států.

- **Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:**

- **Závěr:**

Výbor pro evropské záležitosti

1. **n e p o k l á d á** návrh nařízení za opatření nezbytné k náležitému fungování vnitřního trhu jako podmínky stanovené článkem 65 SES pro opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech;
2. **s h l e d á v á** návrh nařízení sporným z hlediska principu subsidiarity, neboť nařízení se nevyznačuje „přidanou hodnotou“, která by odůvodňovala zásah do národních úprav rodinného práva členských států;
3. **s h l e d á v á** návrh sporným z hlediska principu proporcionality, neboť nařízení – vzhledem k mezinárodnímu, nikoliv jen evropskému charakteru problému – není vhodným nástrojem pro unifikaci kolizních norem v oblasti mezinárodního rodinného práva;
4. **d o p o r u č u j e p r o t o v l á d ě**, aby prosazovala dodržení sedmileté lhůty stanovené pro přezkum v článku 65 Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 a teprve po jejím uplynutí podpořila v případě potřeby jeho novelizaci, což je v souladu s principy stability právního řádu i iniciativy „Lepší právní úprava“;
5. **z m o c ň u j e p ř e d s e d u v ý b o r u p r o e v r o p s k é z á l e ž i t o s t i**, aby usnesení o projednání tohoto návrhu zaslal Evropské komisi, Radě Evropské unie, Evropskému parlamentu a předsednictví Konference výborů pro evropské záležitosti a seznámil s ním i předsedu Poslanecké sněmovny;

6. ž á d á v l á d u , aby ho průběžně informovala o dalším průběhu projednávání tohoto dokumentu.

Josef Šenfeld v. r.
ověřovatel výboru

Anna Čurdová v. r.
zpravodajka výboru

Ondřej Liška v. r.
předseda výboru